

PLEZIERJACHT IN DUINEN EINDELIJK AANGEPAKT?

Marcel Taal

We schrijven de tweede week van april en lezen wat krantenkoppen: 'Terreur van jagers in duingebied', 'Duinbehoud stelt jachtpraktijk aan de kaak', 'Jagersvrienden Koninklijk Huis in opspraak'. Ze liegen er niet om. De hoeveelheid artikelen evenmin, op grote schaal wordt er door de pers aandacht besteed aan de aktie van Stichting Duinbehoud om de zgn. Koninklijk Huisjagers uit de Zuidhollandse duinen te krijgen. Binnen Duinbehoud wordt de zaak sindsdien met argusogen gevolgd; zou het nu eindelijk lukken de jagers uit de duinen te krijgen? Al jaren wordt aktie ondernomen, maar nu, na een plotsklapse aandacht van de pers, een zwartboek over de jagerspraktijken en vragen in de Tweede Kamer lijkt het einde van de plezierjacht in Meijndel, Berkheide en de Coepelduinen in zicht gekomen.

Ook konijnen zijn het slachtoffer van de jacht (foto: F.J. Koning).

Het is allemaal nogal verrassend begonnen toen het vorige nummer van DUIN feestelijk gepresenteerd werd in het provinciehuis van Zuid-Holland. Een foto van een vos, met het onderschrift dat er nog veel op deze dieren gejaagd wordt (op een wijze, die meer te maken heeft met geprivilegeerde vrijetijdsbesteding dan met natuurbeheer), trok de aandacht van een journalist. Gelukkig wilde deze journalist wél luisteren naar het verhaal dat Duinbehoud al zo vaak had afgedraaid over de misstanden die reeds

jaren te zien zijn. De volgende dag stond het resultaat op de voorpagina van het Algemeen Dagblad: een bericht over de jachtpraktijken in naam van het Koninklijk Huis.

Journalisten begonnen de deur plat te lopen, het was de aanzet tot een grote aktie om een einde te maken aan de jagerspraktijken in de duinen. In eerste instantie werd een persconferentie gehouden. Daarna volgde de 'Nota over de plezierjacht in de Zuidhollandse duinen namens het Koninklijk Huis'. Deze nota (of zwartboek, zoals het in de wandelgangen wel wordt genoemd) is aangeboden aan o.a. de koningin, de Minister-President en de Tweede Kamer. Via daarop gebaseerde vragen in de Tweede Kamer is nu duidelijk geworden dat er daadwerkelijke veranderingen te verwachten zijn.

Klachten

De nota maakt, door een opsomming van klachten en meldingen van regelmatige bezoekers van het duingebied uit de afgelopen jaren, duidelijk hoe ernstig de situatie in de duinen van Zuid-Holland is. Pas wanneer alle klachten bij elkaar gezet zijn, wordt duidelijk hoe de jagers bezig zijn in het natuurgebied en welke schade ze aanrichten. Sommige jagers maken er dan ook wel een potje van; in het enthousiasme van de 'jachtsport' wordt bij twijfel te vaak geschoten. Jammerlijk is het te constateren dat door deze houding en de slechte soortenkennis onbedoeld ook zeldzame vogels worden neergeschoten. Een verhaal met droevige ondertoon is de jager die een grutto schoot en zich enigszins peinzend over de vogel boog, daarbij constaterend dat het in ieder geval geen eend en geen snip was..., maar wat wel...? Toen alle afschotmeldingen op een rijtje werden gezet, kwam een schrikbarende lijst met 23 diersoorten tevoorschijn, waarvan 19 vogels. Naast de beschermde buizerd stonden er op die lijst maar liefst negen van de elf vogelsoorten die op de aktielijst van de Vogelbescherming staan (Wintertaling, Patrijs, Pijlstaart, Tafeleend, Kui-feend, Slobeend, Krakeend, Houtsnip en Watersnip).

Vossen

De drijfjachten op vossen die elke winter nog steeds worden gehouden, zijn helemaal onbegrijpelijk. Soms schijnen de dieren zelfs vanuit beschermde gebieden naar het jachtgebied te worden opgejaagd. Het hele natuurgebied wordt zo natuurlijk enorm verstoord.

Als je als wandelaar voor je rust de duinen in getrokken bent, is een norse jager die je wegjaagt omdat 'het hier toch veel te gevaarlijk is voor je' een frusterende ervaring. Een drijfjacht met acht tot soms vijftientig jagers met drijvers en hon-

den is echter een aanblik die je je leven lang niet meer vergeet.

Het gevoel van onrecht dat door je heen gaat bij het aanhoren van de ongelijke strijd die de dieren moeten aanbinden, is niet minder wanneer je over de konijnenjacht hoort. Veel duinbezoekers hebben het vreemde genoeg al mogen beleven om bij een konijnehol iemand met een geweer te zien staan, wachtend tot het dier verschijnt. De kans bestaat, dat er dan net een fret in het konijnehol is gebracht om de dieren naar buiten te jagen. Daar wacht ze een wisse dood.

Er worden ook nog steeds lichtbakken gebruikt om 's nachts te jagen; de dieren worden agetrokken door het licht, verblind en vormen zo een makkelijk slachtoffer. Een jager die mazzel heeft kan ook wel eens een vos aantreffen bij de lichtbakken... 'toch een leuke bijvangst'.

Lood

Het lood dat in de bodem en het water komt, is een ander probleem. Hierover is de laatste tijd wat onderzoek gedaan. Uit dat onderzoek (Centraal Diergeneeskundig Instituut Lelystad, 1988 en de Universiteit van Groningen, 1989) kwam vooral naar voren dat de milieubelasting door de hagel die het doel mist, tot nu toe flink onderschat is.

Als we voor het betreffende duingebied dan grove berekening maken, komen we voor een oppervlakte van 2500 ha uit op zo'n 600 kilo lood of 8 miljoen loodkorrels. Dit is fors meer dan het landelijk gemiddelde. Voor heel Nederland wordt de milieubelasting door loden hagel op 400 tot 650 ton wordt geschat (ter vergelijking: dit is 270 tot 400 kilo voor een oppervlak van 2500 ha). Dit landelijke cijfer is al schrikbarend hoog; het is nl. ongeveer gelijk aan de helft van de hoeveelheid lood die jaarlijks (weliswaar op andere wijze en daardoor nog schadelijker) vrijkomt via de benzine.

De loodkorrels hebben helaas nog een heel direct schadelijk effect: veel vogels die op zoek zijn naar steentjes t.b.v. de spijsvertering, zien de loodkorrels voor steentjes aan en slikken ze in. Het gevolg is dat juist het zachte lood in de maag wordt vermalen en in de stofwisseling terecht komt. Dit kan loodvergiftiging tot gevolg hebben bij de vogels, maar ook bij de predatoren. Voor een kleine vogel kan een enkele loodkorrel al schadelijke gevolgen hebben. Uit onderzoek bleek dat bij een grote vogel als een gans twaalf korrels dodelijk konden zijn: 'mis geschoten en toch raak', om het in jagerstermen uit te drukken.

Beheersjacht?

De slachtoffers van de jagers zijn vooral vossen en konijnen. Er wordt van jagerszijde getracht dit te rechtvaardigen door te stellen dat dit nodig is om de natuur te beheren; de populaties zouden anders 'de pan uitrijzen', de dieren zouden te veel schade gaan aanrichten.

Vreemd, want vanuit beheersoogpunt wordt er dan wel verkeerd gejaagd. De vos is een predator van het konijn, zo'n 90% van zijn voedselgewicht wordt gevormd door konijnen. Het ligt dus juist voor de hand deze handige mede-jager te sparen tijdens de jacht.

Vreemd ook dat er zo hard achter konijnen aan gejaagd moet worden terwijl beheerders van duinterreinen klagen over vergrassing en vervuiling van het duingebied en erover denken om het dan maar door koeien te laten begrazen....

Vreemd ook dat konijnen veel meer bejaagd worden in de periode voor kerst, terwijl het voor het beheer beter zou zijn rond februari te jagen.

Vreemd toch dat er, als er door vossen schade aan de pluimveestapel wordt aangericht, gereageerd wordt met een pleidooi voor meer jacht, terwijl uit onderzoek naar vossenpopulaties blijkt dat de grootte ervan zich zonder jacht ook stabiliseert. Het zou toch logischer zijn om te pleiten voor betere kippehokken.

Waarom de dingen gaan zoals ze hier gaan, kan maar niet duidelijk gemaakt worden. De enige conclusie die hieraan verbonden kan worden, is dat het om plezierjacht gaat, met als enige doel een rijke oogst en het tegemoetkomen aan het genot van de jager.

Het is duidelijk dat we hiervoor onze natuurgebieden niet in stand houden, de jachtpraktijk verstoort alleen maar de natuurbeleving van de duinbezoeker en ontnemt vele dieren hun overlevingskansen.

Jachtrecht

Wellicht is de lezer met stijgende verbazing tot hier gekomen. Waar halen die jagers het recht vandaan om zich zo in de duinen te gedragen? Dit is niet alleen figuurlijk, maar ook letterlijk genomen, een goede vraag. Dat recht komt van de Koningin af, of beter, van de Koning zoals de wet dat zegt. Het is namelijk in het Financieel Statuut, een deel van de Grondwet, bepaald dat het 'genot van de jacht' in het Kroondomein wordt afgestaan aan de Koning. Het Kroondomein, zoals dat in het Financieel Statuut bedoeld is, zijn de staatsgronden tussen Den Haag en Noordwijk waarop de bedoelde jacht plaatsvindt.

Daarom wordt er steeds gesproken van Koninklijk Huis-jagers als het over deze aktie gaat. Het is uiteraard niet zo dat de Koningin zelf gebruik maakt van dat jachtrecht. Sterker nog, ze weet waarschijnlijk nauwelijks wie en op welke manier van haar recht gebruik maakt. Nee, dit recht is op onduidelijke wijze terechtgekomen bij de jagers die er nu aktief zijn. Daarom wordt er zo vaak gesproken over 'vrienden van het Koninklijk Huis', terwijl het niet ter zake doet, of de jager daadwerkelijk bekend is met de vorstin.

Door de overname van het jachtrecht hebben de jagers op het Kroondomein een comfortabele positie verkregen. Elders in het land worden aan de jacht inmiddels strikte voorwaarden gesteld, met name in natuurgebieden. Hiervoor heeft het Ministerie van Landbouw een instructie opgesteld. Wanneer deze instructie op het gebied tussen Den Haag en Noordwijk zou worden toegepast zou daar wel eens uit kunnen volgen dat er helemaal niet gejaagd mag worden. De duinen vormen namelijk een gebied waarin de effecten van jachttuioefening de doelstelling (natuur) schaden.

Wanneer er wel gejaagd zou kunnen worden in de geest van die instructie, moet dat gecontroleerd gebeuren op basis van een op te stellen wildbeheersplan. Dit wildbeheersplan is er niet in de staatsgronden van Meijendel, Berkheide of de Coepelduinen.

Het is dus helaas zo dat de jagers in het algemeen de wet niet overtreden, maar dat de wet gewoonweg niet deugt. Deze wet vraagt nu om een confrontatie met de normen en waarden van deze tijd.

De Stichting Duinbehoud verzet zich tegen plezierjacht. Alleen ten behoeve van het natuurbeheer is jagen een acceptabele bezigheid (foto: F. Hess).

Toekomst

Dit laatste gaat waarschijnlijk nu langzaam gebeuren. De fractie-voorzitter van de PPR, Ria Beckers, heeft via schriftelijke kamervragen Minister-President Lubbers en Minister Braks van Landbouw om opheldering gevraagd. Het antwoord van Minister Braks hierop is al bekend. De Stichting Duinbehoud is er redelijk tevreden over. Uit de antwoorden valt af te leiden dat de jacht meer op natuurbeheer afgestemd en beter gecontroleerd gaat worden. Hiervoor zal de Natuurbeschermingswet worden gebruikt, in het kader waarvan er ook een wildbeheersplan moet komen. Tevens zal Staatsbosbeheer ingeschakeld worden bij de uitgifte van de jacht.

De Minister stelt wel dat alles binnen het Financieel Statuut zal geschieden. Dit betekent dat het recht van de Koningin wettelijk niet wordt aangeast en het privilege van de zgn. Kroonjagers blijft bestaan.

Daarom is het, ondanks de antwoorden van Minister Braks, het best dat de Koningin zelf van de haar gegeven rechten op de jacht afziet en ze dit recht teruggeeft aan de staat.

De Stichting Duinbehoud heeft goede hoop dat in ieder geval de vossenjacht tot het verleden gaat behoren. Ook berichten die plotsklaps in de kranten verschenen over de schade die vossen aanrichten in de Wassenaarse kippenfarms, kun-

nen daaraan niets veranderen. Een uitgebreid veldonderzoek van Jaap Mulder dat door het PWN en het Rijksinstituut voor Natuurbeheer (RIN) is gehouden naar vossen in het Noordhollands Duinreservaat, geeft hierover veel inzicht. In het NHD is de jacht verboden, maar de hoeveelheid vossen en de schade die ze aanrichten, blijft stabiel en beperkt. Het lijkt dat de vossenstand op de eerste plaats van de oppervlakte van het gebied (het aantal territoria) afhangt. Het afschieten van vossen kan dus nooit de oplossing zijn voor het schadeprobleem.

Daarbij dreigt de discussie over de al dan niet verschrikkelijke schade die de vos aanricht, de aandacht af te leiden van waar het werkelijk om gaat: er wordt in Meijendel, Berkheide en de Coepelduinen gejaagd om het plezier. Dit gebeurt maar zeer ten dele met beheer als doel.

Dáárom juist moet de situatie veranderen; zolang deze toestand voortduurt, heeft een kleine groep mensen de mogelijkheid om ongecontroleerd en ongestraft een ingreep te plegen ten nadele van de natuur. Dit kan in deze tijd waarin natuur schaars is en een kabinet valt over het milieuvraagstuk, echt niet meer.

Marcel Taal is medewerker van de Stichting Duinbehoud.